

Іван Іванович Маріонда,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри фізичного виховання
Ужгородського національного університету

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

У статті розкрито основні аспекти практичної складової підготовки фахівців фізичної реабілітації. Розглянуто особливості загальної системи професійної підготовки фахівців. Розкрито проблеми якісного і результативного навчання. Визначено пріоритети професійної підготовки фахівців фізичної реабілітації.

Ключові слова: фахівці фізичної реабілітації, навчання, знання, вміння, навички, професійні якості, особливості підготовки, компетентність, формування, шляхи.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Рух України до світового співтовариства, суттєві зміни у підходах суспільства до збереження і зміцнення здоров'я людини як однієї з найвищих цінностей та пріоритетного напрямку державної політики визначили потребу у підготовці фахівців за напрямком “Фізичне виховання і спорт” зі спеціальності “Здоров'я людини”.

Суб'єктом професійної діяльності фахівців з фізичної реабілітації, як представників соціономічних професій, є окрема людина чи група людей, які потребують комплексної реабілітаційно-оздоровчої допомоги. Цим детермінуються вимоги до професійних якостей майбутніх фахівців: високий рівень професійних знань, умінь та навичок, відповідальність за здоров'я людей, вміння налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки, ефективно співпрацювати з пацієнтами і колегами, створювати позитивний емоційний мікроклімат, уникати конфліктних ситуацій, передбачати й адекватно оцінювати соціальні наслідки різнопланової реабілітаційної діяльності [4].

Практика засвідчує, що формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації здійснюється завдяки вивченню дисциплін, розподілених за різними циклами підготовки. До циклу фундаментальних дисциплін належать медико-біологічні дисципліни, які мають високу професійну значущість. Однак особливості медико-біологічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, її спрямованість на ефективне формування професійної компетентності ще не в достатній мірі розкрито.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми і на які опирається автор. Професія фахівця з фізичної реабілітації в Україні є порівняно новою галуззю професійної діяльності, що знаходиться на етапі становлення. Це зумовлює підвищений інтерес науковців до проблем фізичної реабілітації хворих різних нозологічних груп (Г. Верич, О. Дубогай, В. Мурза, В. Мухін, С. Попов, В. Язловецький та ін.).

Специфіка професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації передбачає врахування особливостей міжособистісної взаємодії між усіма суб'єктами реабілітаційного процесу (Г. Бойко, В. Кукса, О. Міхеєнко, В. Мурза, В. Мухін, Л. Сущенко та ін.) і потребує спрямування професійної підготовки студентів не лише на знаннево-репродуктивний норматив, а й на досягнення ними високого рівня соціально-психологічної компетентності.

У зв'язку з цим умовою формування професійної компетентності фахівців з фізичної реабілітації визнано групову навчальну діяльність студентів, яка має значні потенційні можливості у плані їхньої підготовки до виконання професійних функцій у системі “людина – людина” (М. Артюшина, І. Герасимчук, Л. Марисова, Н. Савельєва, О. Ярошенко).

Мета статті – показати основні аспекти практичної складової підготовки фахівців фізичної реабілітації, загальну систему підготовки, розкрити проблеми якісного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На наш погляд, кожний фахівець у галузі фізичної реабілітації повинен добре опанувати теорію і практику валеології – науки про шляхи досягнення індивідом оптимального рівня здоров'я, а також мати професійну компетентність у справі застосування традиційних та інноваційних методик оздоровлення (масаж, кисневі процедури, використання мінеральних і термальних вод, сонячної енергії, лікувальних грязей, цілющого кольору, музики, аптечних п'явок, продуктів бджільництва, бібліотерапії, медитативної техніки, різних рослинних, мінеральних та мікроелементних добавок і коктейлів, адаптогенів та антиоксидантів, а також здорове харчування і регулярні фізичні навантаження) [3].

Слід брати до уваги той факт, що в більшості країн сучасного світу спостерігається зростання інвалідності людей, пов'язане з ускладненням процесів виробництва, збільшенням транспортних потоків, виникненням озброєних конфліктів, погіршенням якості навколишнього середовища та великою кількістю стресогенних чинників.

Наразі виникає нагальна потреба у кваліфікованих фахівцях, спроможних не лише вирішувати питання відновно-реабілітаційного порядку, але й добиватися того, щоб здоровий стиль життя став основним камертоном життєдіяльності кожного нашого громадянина, а особливо молоді.

На нашу думку, у цій підготовці ключове місце повинна зайняти категорія якості життя – поняття, яке містить поєднання умов життєзабезпечення і стану здоров'я. Гармонія цих умов надає можливість досягти високого рівня фізичного, психічного, а також соціального благополуччя та самореалізації людської особистості.

Крім того, вважаємо, що у професійній підготовці фахівців з напрямку “Здоров'я людини” у центрі уваги повинні бути поставлені:

– вчення про здоров'я, адаптаційні реакції і резистентність організму;

– розробка нової методології фізичної реабілітації, що визначає тісний взаємозв'язок, взаємодію її теоретичних положень з їх практичною реалізацією в умовах спеціального психомоторного тренінгу;

– удосконалення навичок лікувального комплексного психофізичного тренування;

– формування знань із сучасних методів до нозологічної діагностики в практиці масових обстежень населення;

– комп'ютерне моделювання тестових програм оцінки рівня здоров'я, його ушкодженості, фізичної підготовленості реабілітантів;

– моніторинг здоров'я різних вікових груп.

Кардинальною метою професійної підготовки фахівців з цього напрямку є важлива громадська домінанта: подолання негативних тенденцій формування здоров'я у дорослих та дітей; сприяння відновленню здоров'я до його оптимальних значень в осіб, які страждають на хронічні недуги; повернення до нормального життя людей з фізичними дефектами, відставанням у розвитку і тих, кого називають “людина з особливими потребами” [1].

Система професійної підготовки фахівців у зв'язку з провідними тенденціями сучасної освіти потребує кардинальної оптимізації змін форм та методів організації самого навчального процесу, у вдосконаленні змісту навчання і зміні педагогічної парадигми.

Підготовка фахівців з напрямку “Здоров'я людини” є складною, проте досить перспективною справою. Шляхи підвищення ефективності професійної підготовки таких фахівців, діяльність яких пов'язана з базисною цінністю людства – здоров'ям, шукають у всіх цивілізованих країнах. В Україні проблеми якісного та результативного навчання плідно розробляються на базі застосування новітніх досягнень філософії освіти, психофізіології, інформатики, а також теорії управління пізнавальною діяльністю людини.

Сьогодні в нашому суспільстві чітко проектується перехід на гуманістичну методологію навчання і виховання. Проте, у навчальному процесі вищої школи все ще зберігаються дисгармонії між фронтальними способами

професійної підготовки та індивідуальними формами навчально-пізнавальної роботи кожного студента. Зберігаються також певні суперечності між необхідністю диверсифікації освіти й одноманітністю змісту і відносною мізерністю навчальних технологій. Не зжитий досі домінуючий пояснювально-ілюстративний характер викладання та діяльнісний характер навчання, що довів свою надзвичайну цінність, усе ще не стали загальноновизнаними у вищих навчальних закладах більшості регіонів [1].

Одним із найважливіших пріоритетів вирішення зазначених проблем є (стосовно професійної підготовки фахівців) розробка та активне впровадження в практику вищої школи новітніх ефективних педагогічних технологій. Перехід загальної школи і вищих навчальних закладів від авторитарної педагогіки до педагогіки співпраці передбачає адекватне та послідовне впровадження особистісно-орієнтованих технологій освіти і виховання з переводом навчання на суб'єктивні підстави з домінуючою установкою на всебічне самовдосконалення особистості студента.

Дуже важливим є завдання розробки стратегії та тактики розпізнавання відхилень у стані здоров'я індивіда на тій стадії, коли важко вирізнити певну симптоматику і чітко виставити обґрунтований діагноз хворобливого стану (донозологічна діагностика у фазі передхвороби). Велике значення має вчення про здоров'я індивіда та положення щодо здоров'я суспільства.

Отже, можна констатувати, що проблема підготовки фахівців фізичної реабілітації є важливою не лише з вузькомедичної точки зору. Тут значно більше невирішених питань та проблем знаходиться у педагогічній площині процесу підготовки фахівців цього напрямку. Професія фахівця з напрямку "Здоров'я людини" належить до інноваційних і тому у підготовці фахівців слід застосовувати найбільш прогресивні навчальні технології та підходи [2].

Є потреба у визначенні основного механізму педагогічної діагностики сформованості спеціальних знань, умінь і навичок; виявленні показників формування різних рівнів компетентності та професіоналізму студентів у системі післядипломної освіти; науковому обґрунтуванні несуперечливої

системи педагогічних умов, які сприятимуть формуванню висококомпетентного, конкурентоздатного, готового до вирішення будь-яких професійних завдань фахівця, створення системи комплексного формування професійної компетентності студентів на базі проектної методики засобами особистісно-орієнтованої освіти.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що система професійної підготовки фахівців фізичної реабілітації у зв'язку з провідними тенденціями сучасної освіти потребує кардинальної оптимізації змін форм і методів організації самого навчального процесу, у вдосконаленні змісту навчання та зміні педагогічної парадигми.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку можна вважати розробку педагогічних умов удосконалення системи підготовки фахівців фізичної реабілітації.

Список використаної літератури

1. Д'яченко, Т. В. Стан вивчення проблеми підготовки фахівців-реабілітологів в освітньому просторі України / Т. В. Д'яченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. монографія за ред. проф. Єрмакова С. С. – Харків : ХДАДМ (ХХІІІ), 2007. – № 10. – С. 38–41.

2. Дьяченко, Т. В. Применение методов активного обучения при подготовке специалистов по физической реабилитации / Дьяченко Т. В., Подройко А. В., Бугеля Т. Н. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. монографія за ред. проф. Єрмакова С. С. – Харків : ХДАДМ (ХХІІІ), 2004. – № 16. – С. 54–57.

3. Пересадин, Н. А. Реабилитология. Стратегия и тактика эффективного восстановления здоровья : монография / Пересадин Н. А., Дьяченко Т. В. – Луганськ : Знание, 2004. – 480 с.

4. Физическая реабилитация : учебник для академий и институтов физической культуры / под общей ред. проф. С. Н. Попова. – Ростов н/Д. : Изд-во “Феникс”, 1999.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Галімов А. В.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2013.

Марионда И. И. Совершенствование профессионально-практической составляющей подготовки специалистов физической реабилитации

В статье раскрыты основные аспекты практической составляющей подготовки специалистов физической реабилитации. Рассмотрены особенности общей системы профессиональной подготовки специалистов. Раскрыты проблемы качественного и результативного обучения. Определены приоритеты профессиональной подготовки специалистов физической реабилитации.

Ключевые слова: *специалисты физической реабилитации, обучение, знания, умения, навыки, профессиональные качества, особенности подготовки, компетентность, формирование, пути.*

Marionda I. I. The improvement of professional and practical component of preparation of specialists in physical rehabilitation

The main aspects of preparation of specialists in physical rehabilitation are revealed in this article. The peculiarities of general system of professional preparation are considered. The problems of qualitative and result teaching are revealed. The priorities of professional preparation of specialists in physical rehabilitation are determined.

Key words: *specialists in physical rehabilitation, teaching, knowledge, abilities, skills, professional qualities, the peculiarities of preparation, competence, formation, ways.*